

Nr 105.

Av herr **Törnkvist** i Karlskrona, *om kostnadsfritt tillhållande åt städer m. fl. samhällen av för statens räkning tillverkad sten.*

För att i någon mån lindra den kris, som med världskrigets utbrott bröt in över stenindustrien, har staten sedan ett antal år tillbaka gjort stora beställningar av gatsten hos de privata gatstensindustriidkarna. Vid 1922 års slut uppgingo dessa beställningar till en kvantitet olika slag gatsten av 801,963.07 kvadratmeter, vartill kom 20,088.29 löpmeter gångbaneflis. Värdet av denna sten är upptaget till en summa av cirka 6 miljoner kronor.

Enligt arbetslöshetskommissionens uppfattning torde någon ny statsbeställning av gatsten icke böra göras för denna vinter. Socialministern har heller icke av årets riksdag begärt anslag för sådant ändamål. Man torde sålunda kunna utgå ifrån, att, åtminstone tillsvidare, statsåtgärder till hjälp åt stenindustrien och dess utövare icke komma att vidtagas utöver de allmänna åtgärderna för bekämpande av arbetslösheten.

Statens stenaffärer äro emellertid icke avvecklade med att statsbeställningar icke vidare göras. Vid lastplatser och tillverkningsplatser ligga stora lager av sten, som komma att kräva betydande omkostnadsbelopp för övervakning och lagring. Det är ett statsintresse att dessa kostnader så snart som möjligt bringas att upphöra, genom att staten snarast gör sig av med stenpartierna. Det är därtill av utomordentlig vikt för redovisningen av de stora stenlagren, att denna sker så fort som möjligt. De för denna industri säregna tillverknings- och transportförhållandena gör en snabb redovisning i alldeles särskild grad önskvärd.

Fjolårets riksdag beslöt vissa åtgärder för statsstenens praktiska användning. På förslag av regeringen och enskild motionär i andra kam-

maren medgav nämligen riksdagen, att den för bekämpande av arbetslösheten inom stenindustrien för statens räkning tillverkade stenen skulle, på av arbetslöshetskommissionen närmare angivna villkor, få kostnadsfritt tillhandahållas väghållningsdistrikt för stensättning av infartsvägar till större städer och andra vägar, som äro av större allmän betydelse och så hårt trafikerade, särskilt av tyngre motorfordon, att ett dylikt starkare byggnadssätt synes vara ur teknisk och praktisk synpunkt påkallat samt städer, som med sig inkorporerat landskommun och därvid fått övertaga dess väghållningsskyldighet. I kraft av detta riksdagens medgivande har under år 1922 till vägdistrikt och kommuner levererats sammanlagt 169,454.57 kvadratmeter gatsten och 8,641.31 löpmeter gångbaneffis, sammanlagt representerande ett värde av cirka 1,220,000 kronor. Statens stenleveranscentralers lager vid utgången av år 1922 utgjorde sålunda 632,508.50 kvadratmeter gatsten och 11,446.98 löpmeter gångbaneffis, representerande ett tillverkningsvärde av cirka 4,780,000 kronor.

Trots de gynnsamma villkoren för stenmottagaren har staten icke blivit utav med mera än cirka 20 procent av sitt stenlager. Sannolikt ha de höga järnvägsfraktsatserna, som alldeles särskilt betunga denna tunga artikel, gjort sig ofördelaktigt gällande för särskilt de kommuner, som ligga avlägset från stenens tillverkningsorter. Åtgärder borde därför vidtagas för åstadkommande av erforderlig fraktnedsättning på järnvägarna för av staten till kommunala organ kostnadsfritt tillhandahållen sten. Men, även om behövlig fraktlindring vidtoges, kan det likväl anses ovisst, om de kommuner och vägdistrikt, som avses i fjolårets riksdagsbeslut, komma att konsumera statens hela återstående stenlager. Sannolikhet för att så kommer att ske, föreligger i varje fall icke. Det behöver därför knappast uppstå betänkligheter emot att riksdagens i fjol fattade beslut vidgas att jämväl omfatta att städer, köpingar och municipalsamhällen erhålla kostnadsfritt sten från statens stenlager för gatubeläggning. Genom ett medgivande från riksdagens sida härtill skulle en önskvärd snabb redovisning av statens stenlager med sannolikhet uppnås.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att den, för bekämpande av arbetslösheten inom stenindustrien, för statens räkning tillverkade stenen måtte få kostnadsfritt tillhandahållas jämväl städer, köpingar och municipalsamhällen för stensättning av gator m. m.

Stockholm den 21 januari 1923.

Algot Törnkvist.